

Beredskapsutvalget
for finansiell infrastruktur
(BFI)

Årsrapport 2004

Forord

Den moderne finansielle infrastrukturen er basert på IT-systemer som igjen er avhengig av annen infrastruktur som telekommunikasjon og strømforsyning. Dette innebærer at avbrudd og avvik hos en aktør i finansiell sektor lett kan få virkninger også for andre aktører, f.eks andre banker og datasentraler. Det legges derfor stor vekt på at alle aktører har gode beredskapsløsninger for å kunne videreføre virksomheten best mulig dersom det oppstår problemer i den normale driften.

I avbrudds- og avvikssituasjoner er det viktig med god samordning og informasjon mellom alle sentrale aktører i finansiell sektor. For å bidra til dette ble Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI) etablert høsten 2000 som et felles organ for slik samordning og informasjon med deltakelse fra myndighetsorganer og sentrale aktører i sektoren.

Etableringen av BFI er et resultat av flere års samarbeid innen finansiell sektor om beredskapsspørsmål, herunder de gode erfaringene med forberedelsene og gjennomføringen av overgangen til år 2000. For å bidra til kunnskap om BFIs oppgaver og det arbeidet som utføres i regi av utvalget, utarbeides det en årsrapport om virksomheten. Her følger rapporten for virksomheten i BFI i 2004.

Oslo, 29. mars 2005

Kristin Gulbrandsen
Direktør, Norges Bank Finansiell stabilitet
Leder av Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur

Sekretariatet for BFI

Norges Bank Finansiell stabilitet
Avdelingen for interbankoppgjør
Postboks 1179 Sentrum
0107 Oslo

Tlf: 22 31 60 00

Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur

Årsrapport 2004

1. Mandat

Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI) ble opprettet gjennom vedtak i Norges Banks hovedstyre 11. oktober 2000 og i forståelse med Finansdepartementet, Kredittilsynet og sentrale aktører i finansiell sektor. I henhold til mandatet har BFI følgende to hovedoppgaver:

- (i) Komme frem til og koordinere tiltak for å forebygge og å løse krisesituasjoner og andre situasjoner som kan resultere i store forstyrrelser i den finansielle infrastruktur. I en krisesituasjon skal utvalget varsle og informere berørte aktører og myndigheter om hvilke problemer som har oppstått, hvilke konsekvenser problemene kan medføre og hvilke tiltak som settes i verk for å løse problemene.
- (ii) Forestå nødvendig koordinering av beredskapssaker innenfor finansiell sektor, herunder, på grunnlag av Sivilt beredskapssystem, samordne utarbeidelse og iverksettelse av varslingsplaner og beredskapstiltak ved sikkerhetspolitiske kriser og krig.

BFI har ledelse og sekretariat i Norges Bank og deltakere fra myndighetsorganer og sentrale aktører i finansiell sektor. Møter i BFI avholdes ved behov og minst to ganger hvert år. BFI har som hovedoppgave å bidra til en best mulig samordning av beredskapsarbeidet mellom sentrale aktører i finansiell sektor, og erstatter ikke den enkelte institusjons selvstendige ansvar for beredskapen i egen virksomhet. Mandatet for BFI vedlegges (vedlegg 1).

2. Sammensetning

Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI) er sammensatt av representanter fra myndighetsorganer og sentrale aktører i finansiell sektor. Representantene er fordelt på medlemmer, varamedlemmer, observatører og kontaktpersoner. Det løpende arbeidet i BFI skjer overfor medlemmene og varamedlemmene som er oppnevnt fra Kredittilsynet, de to bankforeningene, de to største leverandørene av datatjenester i finansiell sektor (Bankenes BetalingsSentral AS og EDB Business Partner ASA) og aktørene i verdipapirsektoren (Verdipapirsentralen ASA, Norsk Oppgjørssentral ASA og Oslo Børs ASA).

Observatøren fra Finansdepartementet og informasjonsdirektøren i Norges Bank holdes orientert om arbeidet i BFI og kan velge å delta i møtene. I tillegg har utvalget kontaktpersoner i flere enkeltinstitusjoner som har betydning for funksjonsdyktigheten og beredskapsarbeidet i finansiell sektor. Kontaktpersonene tilsendes møteinnkallinger og referater fra møtene, og deltar i møtene ved behov.

Sammensetningen av utvalget er et resultat av en avveining der det på den ene siden er lagt vekt på en effektiv organisering ved at det løpende arbeidet skjer innenfor en begrenset, men representativ krets av deltakere, mens det på den andre siden er mulig å trekke også representanter fra andre aktuelle aktører inn i BFI ved behov. En oversikt over sammensetningen av BFI i 2004 vedlegges (vedlegg 2).

3. Møter i Beredkapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI)

I 2004 ble det avholdt tre regulære møter og en beredkapsøvelse i BFI.

I de regulære møtene har en gjennomgått aktuelle spørsmål innenfor utvalgets mandat, herunder driftsstabilitet og sikkerhet i finansiell infrastruktur, tester og øvelser og saker innenfor sivilt beredkapsystem. I tillegg har utvalget invitert eksterne til å redegjøre for virksomhet og erfaringer fra arbeid med beredskap og sikkerhet. I 2004 har en representant fra Fokus Bank redegjort i BFI for erfaringene med den beredkapsmessige håndteringen av driftsavbruddet i banken i mars 2003. Representanter fra Senter for informasjonssikring (SIS) og Varslingssystem for digital infrastruktur (VDI) har redegjort i BFI for virksomheten i de to organene og det aktuelle trusselbildet for datakommunikasjon.

Beredkapsøvelsen hadde avbrudd i telekommunikasjon som hovedtema, og representanter fra Telenor deltok i ett av de regulære møtene i BFI der øvelsen ble gjennomgått.

De enkelte temaene som har blitt behandlet i BFI er nærmere omtalt nedenfor.

4. Stabilitet og sårbarhet i finansiell infrastruktur

For å bidra til å avdekke sårbarhet og forebygge større forstyrrelser i finansiell infrastruktur, drøfter en i Beredkapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI) erfaringene fra driftsavvik og operasjonelle problemer som har oppstått og andre hendelser av betydning for infrastrukturen. BFI fungerer i denne sammenheng som et forum der representanter for sentrale aktører kan utveksle erfaringer og synspunkter på både konkrete hendelser og beredkaps- og sikkerhetsmessige sider ved utviklingstrekk i finansiell infrastruktur.

Det har i 2004 ikke oppstått driftsavbrudd som har ført til store forstyrrelser i finansiell infrastruktur i Norge. Den finansielle infrastrukturen er imidlertid et komplekst system med høye krav til tilgjengelighet og effektiv kommunikasjon mellom datasystemene til en rekke aktører. Det oppstår jevnlig driftsforstyrrelser og mindre avbrudd i ulike delsystemer som kan føre til forsinkelser i forhold til normalt driftsmønster. I 2004 har slike problemer blitt løst innenfor rimelig tid, uten at det er meldt om vesentlige skadevirkninger.

BFI har i 2004 rettet oppmerksomheten mot trusselbildet og sikkerheten for datakommunikasjon. Finansiell infrastruktur er avhengig av stabile og sikre kommunikasjonsløsninger, og det er viktig for tilliten til systemløsningene at de ikke kan manipuleres av uvedkommende eller at brukerne lider tap.

Som ledd i det forebyggende beredkapsarbeidet innen datasikkerhet har BFI blitt orientert om det arbeidet som pågår i regi av Senter for informasjonssikring (SIS) og Nasjonal sikkerhetsmyndighet/Varslingssystem for digital infrastruktur (VDI) for å registrere trusler mot datakommunikasjon. BFI vil i tiden fremover videreføre denne kontakten for å bidra til økt bevissthet i finansiell infrastruktur om utviklingen i trusselbildet nasjonalt og internasjonalt bl.a. for å kunne sette i verk forebyggende tiltak. Denne oppfølgingen vil komme i tillegg til den utvekslingen av erfaringer fra arbeidet med håndtering av risiko og sårbarhet som skjer løpende i BFI.

5. Håndtering av krisesituasjoner

I henhold til mandatet skal Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI) ved krisesituasjoner i finansiell infrastruktur komme frem til og koordinere tiltak samt varsle og informere berørte aktører og myndighetsorganer.

BFI har etablert arbeidsrutiner for å varsle, håndtere og informere om krisesituasjoner i finansiell infrastruktur. I arbeidsrutinene skilles det mellom varsling av større avviks- og avbruddssituasjoner som oppstår i den løpende driften, dvs. *konstaterte problemsituasjoner*, og varsling av problemsituasjoner som kan oppstå på grunn av særlige utviklingstrekk eller forestående begivenheter, dvs. *potensielle problemsituasjoner*. I tillegg til disse arbeidsrutinene er det etablert en varslingsliste for BFI med kontaktopplysninger for alle personer som er knyttet til arbeidet i utvalget. Varslingslisten oppdateres løpende og sendes jevnlig til alle deltakere i BFI.

Basert på erfaringene de siste årene har BFI kommet til at utvalget i første rekke bør bidra til felles informasjon om utvikling og status for problemsaker i finansiell infrastruktur. En hovedoppgave i den forbindelse vil være å koordinere eventuelle informasjonstiltak, herunder informasjon til offentligheten.

Siden det ikke har oppstått større avbrudd i finansiell infrastruktur i 2004, har BFI ikke vært involvert i håndteringen av *konstaterte problemsituasjoner* som kan føre til store forstyrrelser. Enkelte *potensielle problemsituasjoner* som endringer i IT-drift og forestående tester av reserveløsninger mv, har blitt varslet av medlemmene i utvalgets møter.

6. Beredskapsøvelser i finansiell sektor

For å praktisere krisehåndtering i Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI) og holde oppmerksomheten om beredskapsapparatet vedlike, involveres utvalget i øvelser av krisehåndtering i finansiell sektor. Dette har skjedd både ved at BFI har blitt involvert i beredskapsøvelser av operativ art i regi av sentrale aktører i infrastrukturen og ved at det er avholdt egne beredskapsøvelser for BFI.

I mars 2004 avholdt BFI en egen beredskapsøvelse i håndtering av en krisesituasjon i finansiell infrastruktur der sentrale deler av telekommunikasjonsnettet var ute av drift. Dette øvelsesscenariet ga en nyttig gjennomgåelse av flere problemstillinger knyttet til tilgjengeligheten av telekommunikasjon i finansiell infrastruktur og beredskapsløsningene på dette området. Disse problemstillingene ble senere gjennomgått og drøftet med representanter fra Telenor og aktuelle oppfølgingstiltak ble identifisert.

Samarbeidet mellom NICS Operatørkontor, Bankenes BetalingsSentral (BBS) og Norges Bank om planlegging og gjennomføring av felles beredskapsøvelser i finansiell infrastruktur ble videreført i 2004. To øvelser av manuelle prosedyrer i Norges Banks oppgjørssystem, der også BBS og bankene deltok, ble planlagt og gjennomført som del av dette samarbeidet. Slike felles øvelser er nyttige fordi de muliggjør en mer realistisk praktisering av alternative rutiner hos flere aktører samtidig der også kommunikasjonen mellom aktørene inngår. Samarbeidet om slike øvelser vil bli videreført i 2005.

I BFI har medlemmene orientert om beredskapsøvelser og testing av reserveløsninger i egen virksomhet. Høsten 2004 ble det igangsatt planlegging av en egen beredskapsøvelse for BFI i 2005.

Erfaringene fra beredskapsøvelser og tester av reserveløsninger følges først og fremst opp av hver enkelt aktør, eventuelt i samarbeid med andre aktører som har vært direkte involvert. I BFI gjennomgås erfaringer og eventuelle oppfølgingstiltak som har betydning for en bredere krets av aktører og som kan inngå i arbeidet med å redusere sårbarheten og forebygge store forstyrrelser i finansiell infrastruktur.

7. Andre beredskapssaker i finansiell sektor

I henhold til mandatet skal Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI) forestå nødvendig koordinering av beredskapsspørsmål i finansiell sektor, herunder saker knyttet til Sivilt beredskapssystem. I 2004 ble bl.a følgende saker omtalt og håndtert innenfor rammen av BFI:

- Ordningen med å søke fritak i forbindelse med mobilisering for vernepliktig personell i finansnæringen, samordnes innenfor rammen av BFI. I 2004 ble denne saken håndtert for mobiliseringsterminen 2005.
- Det har i 2004 vært kontakt mellom Finansdepartementet og Norges Bank om den videre utviklingen av beredskapsplaner i finansiell sektor som del av Sivilt beredskapssystem. Dette arbeidet samordnes i BFI.
- Sekretariatet for BFI har koordinert den årlige oppdateringen av nøkkelpunkter i finansiell sektor med aktuelle aktører i sektoren og rapportert tilbake til ansvarlige myndighetsorganer.
- Norges Bank representerer finansiell sektor i fylkesberedskapsrådet for Oslo og Akershus, og deltok i 2004 i en gjennomgåelse av "Øvelse Kristiania" som var en samfunnsmessig beredskapsøvelse i samarbeid mellom sivile og militære myndigheter. I fylkesberedskapsrådene i de øvrige fylkene er finansiell sektor representert av lokale banker.
- Det pågår i BFI et arbeid med å utarbeide forslag til prioritering av aktører og installasjoner i finansiell infrastruktur når det gjelder tilgang til strømforsyning og telekommunikasjon i en krisesituasjon.

* * *

Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI).

Mandat fastsatt av Norges Banks hovedstyre 11. oktober 2000.

1. Beredskapsutvalg for finansiell infrastruktur har ansvaret for å komme frem til og koordinere tiltak for å forebygge og å løse krisesituasjoner og andre situasjoner som kan resultere i store forstyrrelser i den finansielle infrastruktur. Gjennomføringen av tiltakene vil baseres på at den enkelte deltaker har beslutningskompetanse på vegne av sin institusjon.
2. I en krisesituasjon skal utvalget varsle og informere berørte aktører og myndigheter om hvilke problemer som har oppstått, hvilke konsekvenser problemene kan medføre og hvilke tiltak som settes i verk for å løse problemene. Utvalget skal etablere nærmere rutiner for varsling, problemhåndtering og informasjonsformidling som skal gjelde i slike situasjoner.
3. Beredskapsutvalget skal forestå nødvendig koordinering av beredskapssaker innenfor finansiell sektor. Utvalget skal herunder, på grunnlag av Sivilt beredskapssystem, samordne utarbeidelse og iverksettelse av varslingsplaner og beredskapstiltak ved sikkerhetspolitiske kriser og krig.
4. Representasjonen i beredskapsutvalget skal tilpasses behovet for å løse den aktuelle krisesituasjon og samordne utarbeidelse av beredskapsplaner og iverksettelse av omleggingstiltak. Norges Bank skal ha ledelse og sekretariat for beredskapsutvalget og innkaller til møter i utvalget. Møter avholdes ved behov og minst to ganger hvert år. I tillegg til ordinære medlemmer og varamedlemmer fra myndighetsorganer og de sentrale aktørene i finansiell infrastruktur, kan utvalget knytte til seg observatører og kontaktpersoner fra andre aktører i finansiell infrastruktur, herunder representanter for telekommunikasjon og kraftforsyning.
5. Beredskapsutvalget erstatter ikke den enkelte institusjons selvstendige ansvar for beredskapen i egen virksomhet.
6. Mandatet for beredskapsutvalget fastsettes av Norges Bank i samråd med Finansdepartementet og sentrale aktører i finansiell infrastruktur.

**Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI).
Medlemmer, varamedlemmer, observatører, kontaktpersoner og sekretariat i 2004.**

Medlemmer

Helge Strømme, Norges Bank (leder)
Inger-Johanne Sletner, Norges Bank
Frank Robert Berg, Kredittilsynet
Trond Bakkerud, Finansnæringens Hovedorganisasjon
Per Erik Stokstad, Sparebankforeningen i Norge
Bjørn Vargmo, Bankenes BetalingsSentral AS
Eva Trasti, EDB Bank & Finans/EDB Business Partner ASA
Norunn Dale Seland, Verdipapirsentralen ASA

Varamedlemmer

Ole-Jørgen Karlsen, Kredittilsynet
Knut Kvalheim, Bankenes Standardiseringskontor/Finansnæringens Hovedorganisasjon
Dag-Inge Flatraaker, DnB NOR Bank ASA/Sparebankforeningen i Norge
Kari Grøvan Ruud, Bankenes BetalingsSentral AS (til og med 31.10.2004)
Knut R. Bjerke, Bankenes BetalingsSentral AS (fra og med 1.11.2004)
Bent Roger Markussen, EDB IT Drift/EDB Business Partner ASA
Morten Larsen, NOS Clearing ASA

Observatører

Espen D. Knudsen, Finansdepartementet
Poul Henrik Poulsson, Informasjonsdirektør, Norges Bank

Kontaktpersoner

Anne-Brit Folkvord, DnB NOR Bank ASA (til og med mars 2004)
Liv-Kari Kroken, DnB NOR Bank ASA (fra og med april 2004)
Tor Kaland, Nordea Bank Norge ASA
Geir Bjørgø, Posten Norge AS
Per Broch Mathisen, Norges Fondsmeglerforbund (fra oktober 2004)
Lasse Ruud, Verdipapirfondenes Forening
Tom Arthur Opperud, Post- og teletilsynet
Storm Jarl Landaasen, Telenor ASA (fra mars 2004)
Truls Sønsteby, Norges vassdrags- og energidirektorat

Sekretariat

Steinar Guribye, Norges Bank
Sverre G. Øverland, Norges Bank